

T.C. ULAŖTIRMA VE
ALTYAPI BAKANLIĐI

ULAŖAN VE ERİŖEN TÜRKİYE

DENİZYOLU SEKTÖRÜ

4

DENİZYOLU

DENİZYOLU SEKTÖRÜ

2021 yılında dünyada taşınan yüklerin hacim olarak yaklaşık %86'sı denizyolu ile gerçekleşmiştir. TÜİK verisine göre ülkemizde 2021 yılında hacim olarak ithalat amaçlı taşınan yüklerin yaklaşık %92,6'sı, ihracat amaçlı taşınan yüklerin yaklaşık %80,9'u; parasal olarak ise 2021 yılında ithalat amaçlı taşınan yüklerin yaklaşık %58'si, ihracat amaçlı taşınan yüklerin yaklaşık %59,4'ü denizyolu ile gerçekleşmiştir. Ortaya konulan projeksiyonların ötesinde küresel bazda denizyolu ile yapılan yük hacmi son yarım yüzyılda 20 kat büyümüştür. Lojistik sektöründe deniz taşımacılığı parasal olarak ağırlıklı paya sahiptir. Bu durum denizcilik sektörünü küresel ticarete en stratejik sektör konumuna getirmiştir.

Bu gelişmeler ışığında denizcilik, sadece bir taşımacılık türü olmaktan çıkmış olup, dünya ticaret hacmindeki artış ve hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerine paralel olarak gelişmeler kaydedilmiştir. Yük ve yolcu taşımacılığı başta olmak üzere gemi inşa sanayi, liman ve gemilerde kullanılan yeni teknolojiler, sektörel enerji verimliliğinin artırılması, liman hizmetleri, deniz turizmi ve yatçılık canlı ve cansız doğal kaynakların ve deniz çevresinin yönetimini kapsayan daha geniş bir endüstri, ticaret ve hizmet dalına dönüşmüştür.

Ülkemiz açısından da stratejik sektörlerin başında gelen denizcilik sektörüne yönelik Bakanlığımızın misyonu, lojistik zincirinin en önemli halkası olan denizcilik alanında; dengeli, erişilebilir, ekonomik ve güvenli hizmet anlayışıyla toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesine ve ülke kalkınmasına katkı sağlamak olarak belirlenmiştir.

Türkiye; Avrupa, Asya, Kafkasya ve Ortadoğu ile olan eşsiz bağlantısı ve Afrika'ya komşu coğrafyası ile kıtaların, ticaret ve enerji yollarının, kültürel etkileşimlerin kavşağında olan bir ülkedir.

Bu coğrafi konum, ulaşım ve enerji sistemlerinin entegrasyonu, kurumsal ve yasal altyapısı ile daha fazla katma değer üreten nitelikli bir kalkınma sağlamaktadır.

Ülke kalkınmasına paralel olarak Türk denizciliği son dönemde uygulanan politikalar ile 2023 hedeflerine doğru ilerlemektedir.

Keza, atılan adımlardan ilki olan ve 2004 yılında başlatılan ÖTV'siz yakıt uygulaması ile kabotaj taşımacılığı canlandırılmıştır. 2022 yılı Ekim sonuna kadar sektöre 9.6 milyar TL destek sağlanmıştır.

2022 yılı Ekim ayı itibarıyla limanlarımıza uğrak yapan kruvaziyer gemi sayısı 907 ve limanlarımızı ziyaret eden kruvaziyer yolcu sayısı da 919 bin yolcu olarak gerçekleşmiştir.

Türk sahipli deniz ticaret filomuz 1 Ocak 2003 itibarıyla 8,9 milyon DWT kapasite ile 17. sırada iken 1 Ocak 2022 itibarıyla 31,3 milyon DWT kapasite ile 15. sıraya yükselmiştir.

2022 yılı Temmuz itibarıyla ise Türk sahipli deniz ticaret filosu 2022 yılı Ocak yayını rakamına göre 2,3 milyon artarak 33,6 milyon DWT kapasite ile 14. sıraya yükselmiştir.

Yaptığımız yoğun denetimler neticesinde, Türk Bayraklı gemilerin 2008 yılından itibaren Paris Memorandumu(ParisMoU)kapsamındabeyazlistede yer almasını sağlamış, 2013 yılında Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) Gönüllü Üye Devlet Denetim Programı (VIMSAS)'ndan başarıyla geçmemiz ile birlikte Türk Bayraklı gemiler Paris MOU'DA Düşük Riskli Bayraklar arasında yer almış olup bu sayede düşük risk grubunda olan gemilerimizin denetim periyodunun 36 aya çıkması sağlanmıştır. Ayrıca diğer memorandumlarda yapılan denetimlerde Bakanlığımızca yakından takip edilmekte ve Türk Bayraklı Gemilerin dünya limanlarındaki denetim performansları düzenli olarak izlenmektedir.

Denizde seyir, can, mal emniyetinin sağlanması ve deniz kirliliğinin önlenmesi amacıyla taraf olduğumuz Akdeniz ve Karadeniz Memorandumları kapsamında ülkemiz limanlarına uğrak yapan yabancı bayraklı gemiler, ulusal ve uluslararası mevzuat kapsamında denetlenmektedir.

Türk Bayraklı gemilerde Bakanlığımız adına denetim ve belgelendirme yapan Yetkilendirilmiş Kuruluşlar, Bakanlığımızca yakından takip edilmektedir. Günümüz itibarıyla 8 klas kuruluşunun Bakanlığımızca yetkilendirmesi yapılmıştır.

Bakanlığımızda görev yapan gemi denetim uzmanlarımızca, uluslararası mevzuattaki değişikliklerin takip edilebilmesi amacıyla taraf olduğumuz Memorandumlar ve Avrupa Deniz Emniyeti Ajansı (EMSA) aracılığıyla uluslararası eğitimlere düzenli katılım sağlanmaktadır.

Kıyılarımızda seyir, can, mal ve çevre emniyeti ve deniz güvenliğinin artırılması amacıyla gemi takip ve kontrol sistemleri kurulmuştur. Seyir, can, mal ve çevre emniyetinin artırılması ve deniz trafiğinin anlık izlenerek yönlendirilmesi kapsamında Türk Boğazları Gemi Trafik Hizmetleri Sistemi (TBGTH) 2003 yılı itibarıyla hizmete girmiştir.Söz konusu sistem ile Türk Boğazları ve Marmara Denizi'nin büyük bölümü kontrol altına alınmıştır.

İzmit Körfezi (İzmit GTH), İzmir Körfezi ve Kuzey Ege (İzmir GTH) ile Mersin ve İskenderun Körfezi'ni kapsayan (Mersin GTH) Bölgesel Gemi Trafik Hizmetleri (GTH) Sistemleri ile tek bir ülke resminin oluşturulduğu ve Ankara'da kurulmuş olan Gemi Trafik Yönetim Merkezi (GTYM) bileşenlerinden oluşan Gemi Trafik Yönetim Sistemi etkin olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Uluslararası ulaştırma ve lojistik koridorlarında ülkemize yeni bir mihenk taşı niteliğinde proje olacak Kanal İstanbul'un mühendislik çalışmaları tamamlanmış, ÇED Raporu onaylanmıştır. Güzergahta yer alan diğer projelerin çalışmaları, paydaş olan kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak yürütülmektedir. Kanalı kesen ulaştırma yapılarının imalatına başlanmıştır. Bu kapsamda, ilk olarak Sazlıdere Köprüsü ve Halkalı-Ispartakule Demiryolu Geçişi Tüneli çalışmaları başlatılmıştır.

Türk Radyo vasıtasıyla ; Türk ve yabancı bayraklı deniz taşıtlarına, Ulusal ve Uluslararası kurallar çerçevesinde 7/24 tehlike, emniyet, rutin ve seyir güvenliği haberleşme hizmeti kapsamında VHF, MF ve HF frekans bantlarında telefon, teleks ve NAVTEX hizmetleri verilmekte olup, bu bantlarda ayrıca DSC özelliğinin de olması nedeniyle tehlike ve emniyet haberleşmesi etkin olarak sağlanmaktadır. Gemilerin Uzak Mesafeden

Tanımlanması ve İzlenmesi (LRIT) Sistemi 2009 yılında kurulmuş olup, limanlarımıza gelen tüm gemilerin 1000 deniz mili mesafeden, Türk Bayraklı gemilerin ise dünyanın neresinde olursa olsun takibi imkânı sağlanmıştır.

2007 yılında ülkemiz etrafındaki tüm denizlerimizi kapsayan Ulusal Otomatik Tanımlama Sistemi (OTS) kurularak, kıyılarımızda seyir emniyeti ve deniz güvenliği artırılmıştır. OTS kapsamında alınan bilgiler, Ankara'daki OTS ana merkezine iletilmekte ve Ankara'dan Türk Arama Kurtarma Bölgesi içerisinde seyir yapan gemiler anlık olarak izlenebilmektedir.

2002 yılında petrol ve diğer zararlı maddelerden kaynaklı deniz kirliliğine karşı hazırlıklı olma ve acil müdahale sistemi bulunmazken, 2005 yılından itibaren yürütülen çalışmalar ile kıyı tesislerinde yeterli kapasite oluşturulmuş ve müdahaleye ilişkin yetkilendirmeler yapılmıştır. Uluslararası Gemi ve Liman Tesisi Güvenlik (ISPS) Kodu kapsamında liman tesislerinin güvenlik değerlendirmesi ve güvenlik planlarını hazırlamak üzere kendi tesislerine yönelik 8 liman işletici kuruluş, tüm tesislere hizmet vermek üzere 3 özel güvenlik kuruluşu idareimiz tarafından Tanınmış Güvenlik Kuruluşu (RSO) olarak yetkilendirilmiştir. ISPS Kod kapsamında uluslararası faaliyet gösteren 190 adet liman tesisimiz bulunmaktadır. Bununla birlikte Bakanlığımız olası gemi kaynaklı deniz kirliliğine karşı mevcut altyapı ve kapasiteyi geliştirmeye devam etmektedir. Bu amaçla, Tekirdağ'da Ulusal Deniz Emniyeti Başkanlığı (UDEB) kurulmuştur.

Cumhuriyetimizin 100 üncü kuruluş yılı olan 2023'e kadar; bir milyon Türkiye Cumhuriyeti vatandaşına denizcilik kültürünü aşılamak, verilecek denizcilik eğitimi sonrasında Amatör Denizci Belgesi düzenlemek, denizci millet denizci ülke hedefine ulaşmak, insanımızın yüzünü denizlere çevirerek ufkun ötesini görmelerini sağlamak amacıyla amatör denizcilikle ilgili temel eğitim programı 2018 yılı itibarıyla başlatılmıştır.

SEKTÖREL BÜYÜKLÜKLER

ÖTV'siz Yakıt Uygulaması

Denizciliğin gelişmesi ve karayolu ağırlıklı dâhili taşımacılığın denizyoluna kaydırılması amacıyla 2003 yılında çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararı ile deniz araçlarında Özel Tüketim Vergisi İndirilmiş Yakıt Uygulaması 01 Ocak 2004 tarihinde başlatılmıştır.

Kabotaj hattında çalışan yük, yolcu, balıkçı, bilimsel araştırma gemileri ve ticari yatlar ile hizmet araçları bu uygulamadan yararlanmaktadır. Ayrıca, 2009 yılı itibariyle bu kapsama iç sularda faaliyet göstermekte

olan kamuya ait yük ve yolcu gemileri ve 2012 yıl sonu itibariyle özel sektöre ait iç sularda faaliyet gösteren yük ve yolcu gemileri de dâhil edilmiştir.

ÖTV'siz yakıt uygulamasının başladığı 2004 yılından itibaren toplamda sektöre 9,4 milyar TL destek sağlanmış olup 6,2 milyon ton ÖTV'siz akaryakıt teslimatı yapılmıştır.

ÖTV'siz Yakıt Uygulamasında Tekne Takip Sistemi

2014 yılından itibaren kullanılmaya başlanan Tekne Takip Sistemi, GPS ve GSM teknolojisi tabanlı olup, ÖTV'siz yakıt kullanan gemilerin anlık olarak takip edilmesini sağlamaktadır.

Sistemden alınacak veriler hukuki uyuşmazlıklarda destekleyici unsur olarak kabul edilmektedir. 2020 yılı Ağustos sonu itibariyle 10 bin adet cihaz teknelere takılmıştır.

Denizyolu Taşımacılığındaki Gelişmeler

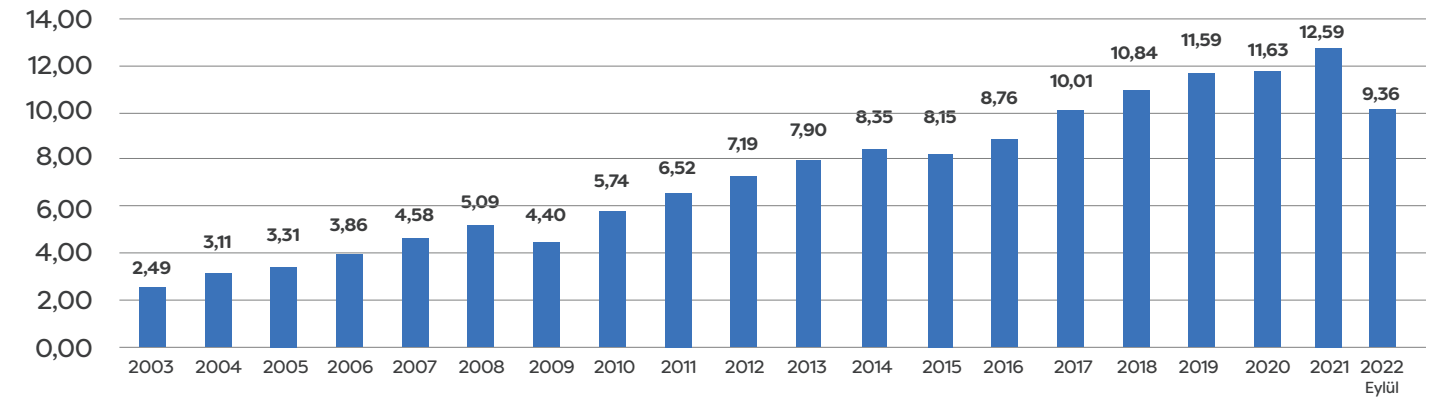
En ucuz ve çevre dostu olan denizyolu ulaşımının teşvik edilmesini sağlayan ÖTV'siz Yakıt Uygulaması ile denizyolu taşımacılığının artırılmasına önemli ölçüde katkı sağlamıştır.

Denizyolu taşımacılığının geliştirilmesi için alınan önlem ve düzenlemeler neticesinde; Marmara Denizi'nde yeni hatlar kurulmuş, mevcut hatlarda ise araç ve yolcu taşıma kapasitelerinin artması sağlanmıştır.

Konteyner Taşımacılığı

Limanlarımızda elleçlenen konteyner miktarı 2003 yılında yaklaşık 2,5 milyon TEU (Twenty-foot Equivalent Unit) iken, 2021 yılında %404 artarak 12,59 milyon TEU olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılında ise Eylül ayı itibariyle 9,36 milyon TEU konteyner elleçlenmiştir. (Grafik 5)

Grafik 5 Limanlarımızda Elleçlenen Konteyner Miktarı (Milyon TEU)

Kabotaj Hattı Çalışmaları

Ambarlı-Bandırma Hattı

Ambarlı-Bandırma hattında, 2003 yılına göre %675 artışla 2021 yılında 128 bin araç taşıması gerçekleşmiştir. 2022 yılının ilk 7 ayında Ambarlı-Bandırma hattında 32 bin araç taşıması gerçekleşmiştir.

Tekirdağ-Bandırma, Barbaros-Erdek-Karabiga Hatları

Bu hatlarda, 2003 yılına göre 2021 yılında %453 artışla 215 bin araç taşıması gerçekleşmiştir. 2022 yılının ilk 7 ayında ilgili hatlarda toplam 80 bin araç taşıması gerçekleşmiştir.

İstanbul-Güney Marmara Hatlarında (Yenikapı-Yalova, Yenikapı-Bandırma, Pendik-Yalova, Yenikapı-Mudanya)

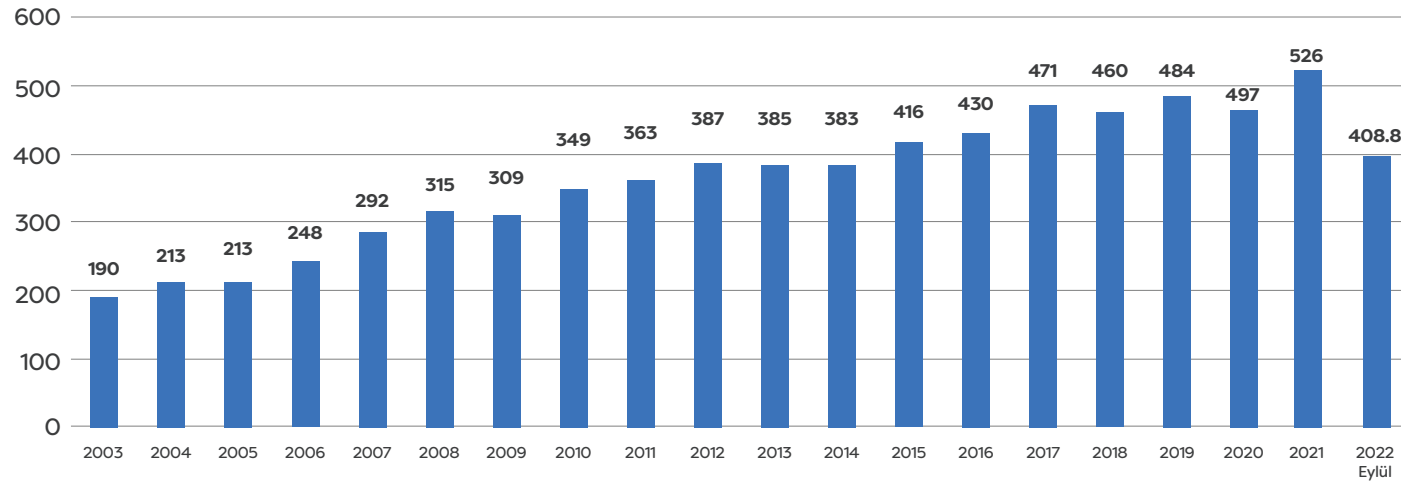
Bu hatlarda, 2003 yılına göre 2021 yılında %147 artışla 1 milyon 276 bin araç taşıması gerçekleşmiştir. 2022 yılının ilk 7 ayında İstanbul-Güney Marmara Hatlarında 634 bin araç taşıması gerçekleşmiştir.

Limanlarımızda Elleçlenen Yük

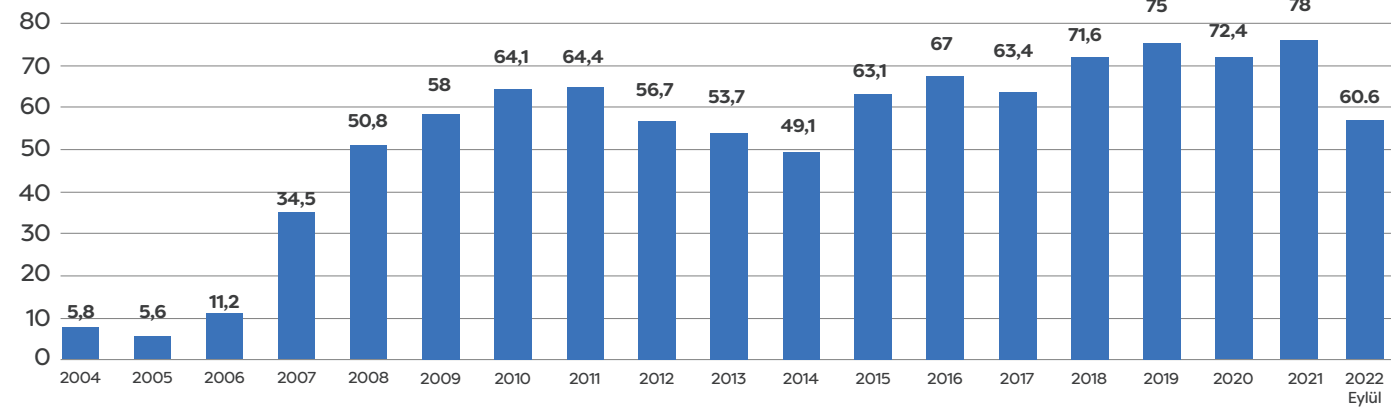
Limanlarımızda elleçlenen yük miktarı 2003 yılında yaklaşık 190 milyon ton iken, 2021 yılında %176 artarak 526 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılında ise Eylül ayı itibarıyla 408.8 milyon ton yük elleçlenmiştir. (Grafik 6)

Grafik 6 Limanlarımızda Elleçlenen Yük Miktarı (Milyon Ton)

Limanlarımızda elleçlenen transit yük miktarı 2004 yılında yaklaşık 5,8 milyon ton iken, 2021 yılında %1244 artarak 78 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılı Eylül ayı itibarıyla ise 60.6 milyon ton transit yük elleçlenmiştir. (Grafik 7)

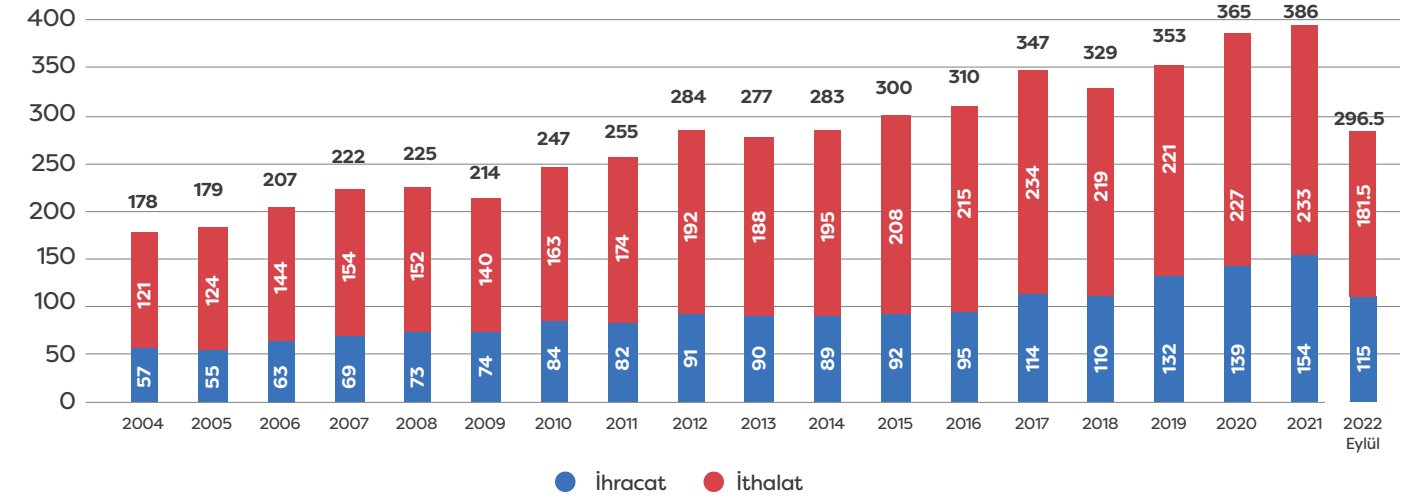
Grafik 7 Limanlarımızda Elleçlenen Transit Yük Miktarı (2004-2022) (Milyon Ton)

Denizyolu Dış Ticaret Taşımaları

Denizyolu dış ticaret taşımalarında; günümüze kadar oluşan taşımaların artışı grafikte görülmektedir.

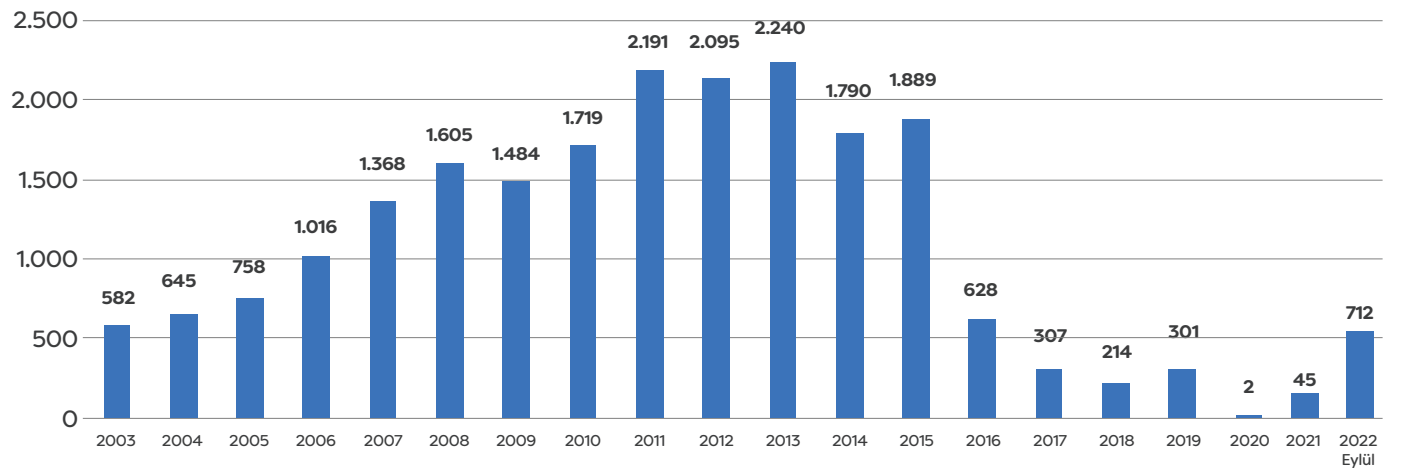
Grafik 8 Denizyolu Dış Ticaret Taşımaları (Milyon Ton)

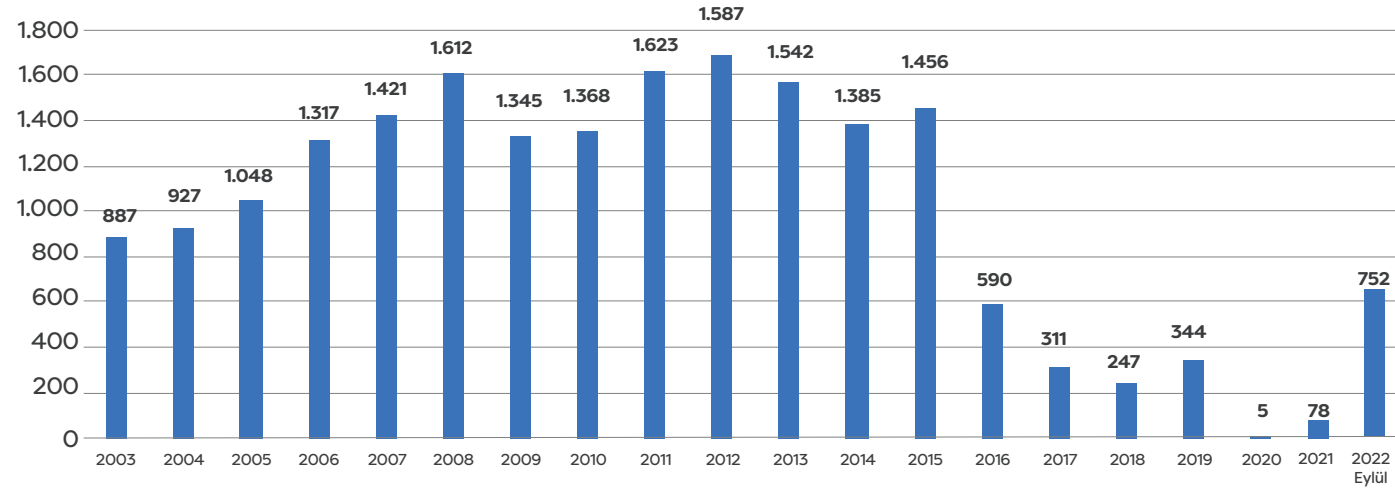

Limanlarımıza Uğrayan Kruvaziyer Gemi ve Yolcu Sayısı

Limanlarımızı ziyaret eden gemi ve yolcu sayısı grafiklerimiz aşağıda belirtilmektedir. (Grafik 9 ve Grafik 10)

Grafik 9 Limanlarımıza Uğrayan Kruvaziyer Yolcu Sayısı (Bin Yolcu)

Grafik 10 Limanlarımıza Uğrayan Kruvaziyer Gemi Sayısı

Yurt Dışı Bağlantılı Ro-Ro Hatlarında Taşınan Araç Sayısı

Uluslararası düzenli Ro-Ro hatlarında taşınan tır, treyler, çekici ve yük vagonu sayısı 2010 yılında yaklaşık 306 bin araç iken, 2021 yılında %119 artarak 671 bin araç olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılında ise Eylül ayı itibarıyla 533 bin araç taşınmıştır. (Grafik 11)

Grafik 11 Yurt Dışı Bağlantılı Ro-Ro Hatlarında Taşınan Tır, Treyler, Çekici ve Yük Vagonu Sayısı